

فهرست

دین و زندگی دهم

تست	درس نامه	
۱۶	۸	درس اول هدف آفرینش
۲۹	۲۱	درس دوم پر پرواز
۴۳	۳۷	درس سوم پنجره‌ای به روشنایی
۵۸	۵۰	درس چهارم آینده روشن
۷۲	۶۷	درس پنجم منزلگاه بعد
۸۳	۷۸	درس ششم واقعه بزرگ
۹۶	۸۹	درس هفتم فرجام کار
۱۱۰	۱۰۳	درس هشتم آهنگ سفر
۱۲۱	۱۱۵	درس نهم دوستی با خدا
۱۳۵	۱۲۸	درس دهم یاری از نماز و روزه
۱۴۶	۱۴۲	درس یازدهم فضیلت آراستگی
۱۵۴	۱۵۰	درس دوازدهم زیبایی پوشیدگی

دین و زندگی یازدهم

	۱۶۰	بخش اول تفکر و اندیشه
۱۶۸	۱۶۲	درس اول هدایت الهی
۱۸۲	۱۷۴	درس دوم تداوم هدایت
۱۹۶	۱۹۰	درس سوم معجزه جاویدان
۲۱۰	۲۰۲	درس چهارم مسئولیت‌های پیامبر ﷺ
۲۲۷	۲۱۹	درس پنجم امامت، تداوم رسالت
۲۴۳	۲۳۶	درس ششم پیشوایان اسوه
۲۵۳	۲۴۸	درس هفتم وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مسلمانان، پس از رسول خدا ﷺ
۲۶۴	۲۵۹	درس هشتم احیای ارزش‌های راستین
۲۷۹	۲۷۰	درس نهم عصر غیبت
۲۹۴	۲۸۷	درس دهم مرجعیت و ولایت فقیه
	۳۰۱	بخش دوم در مسیر
۳۰۸	۳۰۲	درس یازدهم عزت نفس
۳۱۸	۳۱۳	درس دوازدهم پیوند مقدس
	۳۲۵	پاسخنامه تشریحی
	۴۱۴	پاسخنامه کلیدی

درس سوم

بهره‌های به‌روشنایی

آشنایی با دو دیدگاه در خصوص مرگ و آثار پذیرش هر یک از آن دو دیدگاه

مفاهیم اصلی

ابعاد وجودی انسان

دیدگاه پیامبران الهی دربارهٔ مرگ و آثار آن

دیدگاه منکرین معاد و آثار آن

سؤالات اصلی درس

در درس قبل، به معرفی برخی از مهم‌ترین سرمایه‌های انسان برای رسیدن به هدف خلقت پرداختیم. ما برای استفاده از این سرمایه‌ها فرصت محدودی داریم. فرصتی که با مرگ انسان پایان می‌یابد. هر انسانی که پا به عرصهٔ وجود می‌گذارد، در یکی از مراحل زندگی، مرگ به سراغش خواهد آمد و پروندهٔ زندگی او را در این دنیا خواهد بست؛ بنابراین انسان را از مرگ گریزی نیست. چیستی مرگ و آیندهٔ انسان پس از آن، از پرسش‌های فراگیری است که در طول تاریخ، ذهن عموم انسان‌ها را به خود مشغول کرده است و آنان کوشیده‌اند تا به این پرسش‌های اساسی و سرنوشت‌ساز پاسخ دهند:

- چه سرانجامی در انتظار انسان است؟
 - آیا دفتر زندگی وی با مرگ بسته می‌شود؟ یا پس از آن زندگی به شکل دیگری ادامه می‌یابد؟
- در این درس، علاوه بر شناخت اصلی‌ترین دیدگاه‌ها در پاسخ به پرسش‌های بالا، به پیامدهای اعتقاد به هر یک از آن‌ها در زندگی می‌پردازیم.

انسان با این سؤال مهم و اساسی روبه‌روست که «آیندهٔ او چگونه است؟» و «آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟»

۳- ارتباط مفهومی

سؤال در خصوص چیستی مرگ و آیندهٔ انسان در ابیات زیر نیز مورد توجه قرار گرفته است:

روزها فکر من این است و همه شب سخنم / که چرا غافل از احوال دل خویشتنم
از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود / به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم

۱- توضیح

در درس اول گفتیم که آفرینش انسان هدفدار بوده و هدف آن تقرب به خداست. در درس دوم سرمایه‌های انسان برای رسیدن به این هدف بیان شد. در این درس به مرگ و محدودبودن فرصت انسان برای استفاده از این سرمایه‌ها در جهت رسیدن به هدف اشاره می‌شود و مهم‌ترین دیدگاه‌ها در مورد زندگی پس از مرگ و نتایج و ثمرات آن گفته می‌شود.

۲- نکتهٔ ترکیبی

(درس ۱. یازدهم) یکی از نیازهای برتر و اساسی انسان، «درک آیندهٔ خویش» است.

دو دیدگاه

- هنگامی که انسان چشم از این دنیا فرو می‌بندد و پروندهٔ زندگی چندین ساله‌اش با مرگ بسته می‌شود، چه سرنوشتی در انتظار اوست؟ آیا یکباره راهی دیار فنا و نیستی می‌شود؟ اگر چنین است، پس داستان زندگی انسان پایانی اندوهناک دارد. اما اگر بعد از مرگ، جهان دیگری در کار است و آدمی با مرگ، نیست و نابود نمی‌شود، در آن جا چه سرنوشتی خواهد داشت؟
- دربارهٔ زندگی پس از مرگ دو دیدگاه وجود دارد: **۱** اعتقاد به معاد، **۲** انکار معاد.

توضیح

می‌گویند که مرگ آغاز حیات برتر است. این، دیدگاه پیامبران الهی است.

در مواجهه با مرگ، دو دیدگاه کلی وجود دارد: یک دیدگاه که دیدگاه منکران معاد است، می‌گوید که مرگ پایان زندگی است و دیدگاه دیگر

۱- اعتقاد به معاد

ابعاد وجودی انسان

- دقت در آیات مربوط به آفرینش انسان، نشان می‌دهد که انسان دارای دو بعد جسمانی و روحانی است.

بزرگی‌های بعد جسمانی (غیر مجرد)

- بعد جسمانی مانند سایر اجسام و مواد، دائم در حال تجزیه و تحلیل است.
- سرانجام فرسوده و متلاشی می‌شود.

ارزگی های بعد روحانی و غیر جسمانی (مجرد)

- تجزیه و تحلیل نمی پذیرد.
- متلاشی نمی شود.
- بعد از مرگ بدن، باقی می ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی دهد.

تئین دیدگاه پیامبران الهی

- پیامبران الهی و پیروان آنان مرگ را پایان بخش دفتر زندگی نمی پندارند؛ بلکه آن را غروبی برای جسم و تن انسان و طلوعی درخشان تر برای روح انسان می دانند.
- یا مرگ را پلی به حساب می آورند که آدمی را از یک مرحله هستی (دنیا) به هستی بالاتر (آخرت) منتقل می کند.

رسول خدا ﷺ در این باره می فرماید: برای نابودی و فنا خلق نشده اید، بلکه برای بقا آفریده شده اید و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر منتقل می شوید.

رسول خدا ﷺ از ایشان پرسیدند: باهوش ترین مؤمنان چه کسانی هستند؟ فرمود: آنان که فراوان به یاد مرگ اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می کنند.

رسول خدا ﷺ در این دیدگاه، زندگی دنیوی همچون خوابی کوتاه و گذراست و زندگی حقیقی در جهان دیگر معنا می یابد. آن گونه که پیامبر می فرماید: «التَّائِسُ نِيَامٌ ، فِذَا مَاتُوا ، اِنْتَبَهَوْا : مردم [در این دنیا] در خوابند، هنگامی که بمیرند، بیدار می شوند.»

- قرآن کریم نیز این گونه بر کم ارزش بودن زندگی دنیوی و حقیقی بودن زندگی آخرت تأکید می کند: ﴿وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَ اِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِيَ الْحَيٰوٰتُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُوْنَ﴾

۱- توضیح

بعد غیر جسمانی یا روحانی یا مجرد انسان، تغییر و دگرگونی می پذیرد بدین معنا که کمالات کسب می کند یا آلوده به رذائل اخلاقی می شود، ولی تجزیه و تحلیل، فرسایش و استهلاک و تلاشی پذیری از آن دور است و مصون از این اوصاف می باشد. بنابراین برای روح، فقط تغییر ممکن است. در دیدگاه همه پیامبران الهی، مرگ پایان زندگی نیست بلکه انتقالی از یک مرحله به مرحله عظیم تر و بزرگ تر است. دقت کنید که اصطلاح «غروب» برای جسم و «طلوع» برای روح به کار رفته است.

۲- رابطه علت و معلولی

علت آن که در دیدگاه پیامبران الهی، مرگ پایان زندگی نیست، وجود روح در انسان و آگاهی او در تمام مراحل حیات است.

۳- پیام حدیث (۱)

در حدیث نخست، به دیدگاه پیامبران الهی در مورد معاد اشاره شده است و دیدگاه فانی و گذرابودن در خصوص انسان رد شده است، بلکه انسان را موجودی باقی و مرگ را پلی می داند که آدمی را از دنیایه آخرت منتقل می کند.

۴- پیام حدیث (۲)

در حدیث دوم، دو ویژگی برای باهوش ترین مؤمنان ذکر شده است: (۱) فراوان به یاد مرگ بودن، (۲) آماده کردن خود برای مرگ به بهترین نحو. ویژگی دوم در آیه: ﴿مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَ الْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا خَوْفًا عَلَيْهِمْ ...﴾ نیز آمده است.

۵- پیام حدیث (۳)

در حدیث سوم، زندگی دنیایی به خواب تشبیه شده است و وجه شباهت هر دو، کوتاه و گذرابودن است و سپس بیان شده که پس از مرگ، انسان ها از این خواب بیدار می شوند. این سخن بیانگر آگاهی و

حیات روح و زندگی حقیقی انسان پس از مرگ می باشد.

۶- ارتباط معنایی

هر سه حدیث که بیانگر دیدگاه معتقدین به معاد است با دو آیه ای که در ادامه درس آمده و آن دو نیز به این دیدگاه اشاره دارند، ارتباط معنایی دارد: ﴿وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَ اِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِيَ الْحَيٰوٰتُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُوْنَ﴾ و ﴿مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَ الْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا خَوْفًا عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ﴾

۷- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۵- دهم) با توجه به «توقی» روح که، بعد از مرگ باقی می ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی دهد، در عالم برزخ متوجه کاستی ها و کمبودهای عمل صالح خود می شود و درخواست بازگشت به دنیا برای جبران آن را می کند: ﴿حَتّٰی اِذَا جَاءَ اِحْدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعْ عَلٰی اَعْمَالِ صَالِحِيْمَا تَرْتَكُ﴾

۸- نکته ترکیبی (۲)

(درس ۲- یازدهم) یکی از محورهای اصلی دعوت تمام پیامبران که آورنده دین واحد بوده اند، ایمان به سرای آخرت و پاداش و حسابرسی عادلانه است.

۹- نکته ترکیبی (۳)

(درس ۱۱- یازدهم) حدیث نخست به ارزش بالای جایگاه انسان نیز اشاره نموده و خلقت او را برای بقا اعلام نموده است. همین مطلب در حدیث: «آته لیس لانفسکم ثمن آل الجنة فلا تبيعوها الا بها: همانا بهایی برای جان شما جز بهشت نیست پس خود را به کم تر از آن نفروشید.» نیز اشاره شده است.

۱۰- نکته ترکیبی (۴)

(درس ۶- دوازدهم) آیه شریفه ﴿كُلِّ نَفْسٍ ذٰتِقَاتَةِ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوْكُمْ بِالسَّرِّ وَ الْخِيَرِ فَتَنَةٌ وَ الْبِنَا تَرْجِعُوْنَ﴾ بیانگر حتمی بودن مرگ برای همگان و معاد است.

سوره عنكبوت، آیه ۶۴

وَ مَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ
این زندگی دنیا، جز سرگرمی و بازی نیست
وَ إِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لِمَ كَانُوا يَعْلَمُونَ
و سرای آخرت، زندگی حقیقی است، اگر می‌دانستند.

تفاوت میان دنیا و آخرت و ترسیم چهره حقیقی آن دو

و ما هذه الحياة الدّنيا آلهو و لعب:
کم‌ارزش و موقتی بودن زندگی دنیا

وَ إِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ:
حیات برتر و حقیقی در آخرت

۱- و ما هذه الحياة الدّنيا آلهو و لعب: «لهو» به سرگرمی‌هایی گفته می‌شود که انسان را از هدف اصلی و مسائل اساسی بازمی‌دارد و «لعب» انجام کاری مثل بازی است که قصدی در آن نیست.

با توجه به این دو کلیدواژه، قرآن کریم بر کم‌ارزش بودن و حقارت دنیا اشاره کرده است، یعنی زندگی دنیوی بدون سرای آخرت، لهو و لعب خواهد بود و اگر به دنیا به عنوان یک امر مستقل و منحصر نگاه شود، چیزی جز لهو و لعب نیست و انسان به کارهایی مشغول می‌شود که او را از کارهای مفید و اساسی بازمی‌دارد.

البته باید توجه داشت که قرآن با تعبیر لهو و لعب نمی‌خواهد ارزش مواهب دنیوی را نفی کند، بلکه می‌خواهد یک مقایسه بین ارزش زندگی دنیوی در برابر آخرت را مجسم کند و از طرفی به انسان هشدار دهد که دنیا را به عنوان هدف اصلی خود انتخاب نکند.

بنابراین در این عبارت، قرآن کریم چهره واقعی دنیا را نشان داده و تعریف وحی الهی از دنیا، سرگرمی و بازی است که شایسته دل‌بستن نیست. ۲- وَ إِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ: با توجه به عبارت: «الدّار الآخرة» می‌فهمیم که خداوند، فقط همین دنیا را نیافریده است، بلکه آخرتی نیز وجود دارد. طبق این آیه، میان دنیا و آخرت تفاوت‌های مهمی وجود دارد.

حیات واقعی، حیات آخرت است در صورتی که دنیا به تنهایی، لهو و لعب است. این دو مفهوم نشان‌دهنده تقدم و برتری آخرت بر دنیا است. کلمه: «الحيوان» که ناظر بر حقیقی بودن آخرت است، عظمت آن را نشان می‌دهد.

۳- لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ: منکران معاد و غافلان از آن، حقیقت آخرت را نمی‌دانند، وگرنه به دنیا دل نمی‌بستند. بنابراین شرط توجه به آخرت، علم و آگاهی از حقیقت هر دو و مقدم قراردادن آخرت است.

۴- ارتباط مفهومی: این آیه از آن‌جا که به مفهوم «حقیقی بودن زندگی آخرت» اشاره دارد با حدیث: «التّاس نیام فاذا ماتوا انتبهوا» ارتباط مفهومی دارد.

از طرف دیگر از آن‌جا که با عبارت: «لهو و لعب» بر گذرابودن زندگی دنیوی اشاره دارد و با عبارت: «إِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ» بر باقی بودن آخرت، با حدیث: «برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید، بلکه برای بقا آفریده شده‌اید» ارتباط مفهومی دارد.

۵- نکته ترکیبی (۱): (درس ۱-دهم) حضرت علی علیه السلام می‌فرمایند: «ای مردم... هیچ کس بی‌پوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود و انگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش پردازد» این حدیث نیز زندگی دنیایی را لغو و لهو می‌داند که شایسته هدف قراردادن نیست. در آیه ۶۰ سوره قصص: «آن‌چه به شما داده شده کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آن‌چه نزد خداست بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی‌کنید.» نیز خداوند به مقایسه دنیا و آخرت می‌پردازد و برتری آخرت را بیان می‌کند.

۶- نکته ترکیبی (۲): (درس ۴-دهم) آیات: ﴿لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ و ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ نیز به وجود سرای آخرت اشاره دارند.

آثار اعتقادی معاد
ایجاد امید، نشاط و انگیزه کار

با این دیدگاه، پنجره امید و روشنایی به روی انسان باز می‌شود و شور، نشاط و انگیزه فعالیت و کار، زندگی را فرامی‌گیرد. قرآن کریم می‌فرماید: ﴿مَنْ آمَنَ لِلَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ بِرَوْعٍ مَلَّحًا فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

این شور و نشاط به این دلیل است که وی می‌داند که هیچ‌یک از کارهای نیک او در آن جهان بی‌پاداش نمی‌ماند. حتی اگر آن کارها به چشم کسی نیاید و نی‌اطمینان دارد که اگر در این مسیر ظلمی به او بشود و نتواند داد خود را از ظالمان بستاند، قطعاً در جهان دیگری خداوند آن‌ها را به سزای اعمالشان خواهد رساند.

چنین انسانی دارای انرژی فوق‌العاده و همتی خستگی‌ناپذیر می‌شود و از کار خود لذت می‌برد. او با تلاش و توان بسیار در انجام کارهای نیک و خدمت به خلق خدا می‌کوشد و می‌داند که هر چه بیشتر در این راه گام بردارد، آخرت او زیباتر خواهد بود.

۱- کلیدواژه

نخستین پیامد و ثمره یا نتیجه اعتقاد به معاد، شامل مفاهیم زیر است: ایجاد امید، شور و نشاط و انرژی فوق‌العاده - ایجاد انگیزه فعالیت و کار - انجام کار نیک و خدمت به خلق خدا - اعتقاد به رسیدن پاداش اعمال خود و عدل الهی

۲- رابطه علت و معلولی

از کلمه «به این دلیل است» می‌فهمیم که: اعتقاد به عادلانه بودن نظام پاداش و جزای الهی و بی‌پاداش نبودن اعمال نیک نزد خدا: علت و ایجاد شور و نشاط و امید و روشنایی در انسان: معلول و نتیجه آن است.

۳- نکته ترکیبی

(درس ۴.دهم) یکی از دلایل ضرورت معاد، عدل الهی است. خداوند وعده داده که هر کس را به آن چه استحقاق دارد، برساند و حق کسی را ضایع

نگرداند: ﴿مَنْ جَعَلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ﴾ کسی که معتقد به معاد است، به چنین عدلی اطمینان دارد و در نتیجه دارای شور و نشاط در زندگی است.

سوره مائده، آیه ۶۹

مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا
هر کس به خدا و روز آخرت ایمان داشته باشد و کار شایسته انجام دهد
لَا يَخْوفُ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ
پس نه ترسی بر آن هاست و نه اندوهگین می شوند.

تلاش و کار در راه خدا و نداشتن خوف و اندوه نسبت به آینده از آثار اعتقاد به معاد

من آمن بالله و اليوم الآخر و عمل صالحاً
ایمان به خدا و روز رستاخیز و انجام کار نیک: علت

فلا خوف عليهم و لا هم يحزنون:
نداشتن ترس و اندوه: معلول

- ۱- من آمن بالله و اليوم الآخر و عمل صالحاً با توجه به عبارت: «اليوم الآخر»، خداوند فقط همین دنیا را نیافریده و آخرت نیز هست. در این عبارت، سه شرط ذکر شده است: (۱) ایمان به خدا، (۲) ایمان به جهان آخرت، (۳) عمل صالح. طبق این آیه، ایمان از عمل جدا نیست. با توجه به این که در این آیه به عمل صالح اشاره شده، درمی یابیم که ایجاد شور، نشاط و انگیزه فعالیت و کار از نتایج دو شرط نخست یعنی ایمان به خدا و روز آخرت است.
- ۲- فلا خوف عليهم و لا هم يحزنون: کسانی در این جهان دچار اندوه (حزن) و ترس (خوف) از عاقبت زندگی خود نمی شوند که سه شرط قبل را داشته باشند. بنابراین آرامش واقعی در سایه ایمان و عمل صالح است و مزه دوری از حزن و ترس بهره افرادی است که هر سه شرط قبل را با هم دارند.
- ۳- رابطه علت و معلولی: این آیه به صورت شرط آمده است. بنابراین نشان دهنده رابطه علت و معلولی است. ایمان به خدا و آخرت و عمل صالح شروط یا علت هستند و دوری از حزن و ترس معلول می باشد. وقتی می گوید: «پس نه ترسی بر آن ها است.» این رابطه علت و معلولی برداشت می شود. در نتیجه، ثمره ایمان به خدا و معاد، همراه با عمل صالح، دوری از حزن و ترس است یا دوری از حزن و ترس، مشروط به ایمان و عمل صالح است.
- ۴- ارتباط مفهومی: این آیه که به تلاش برای انجام کار نیک اشاره دارد (عمل صالحاً) با حدیث: «باهوش ترین مؤمنان کسانی هستند که فراوان به یاد مرگاند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می کنند» ارتباط معنایی دارد.
- ۵- نکته ترکیبی (۱): (درس ۱.دهم) آیات «و آن کس که سرای آخرت را بتبلد و برای آن سعی و کوشش کند، پاداش داده خواهد شد» و «و بعضی می گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نگاه دار.» اینان از کار خود نصیب و بهره ای دارند و خداوند سریع الحساب است.» بیانگر دیدگاه معتقدان به معاد همراه با عمل و پیامد آن یعنی برخورداری از پاداش الهی است.
- ۶- نکته ترکیبی (۲): (درس ۹.دوازدهم) دو معیار اول تمدن متعالی اسلامی توحید و معادگرایی است که در آیه ﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ الصَّالِحَاتِ لَعَلَّ يُجْزَىٰ مِنْ أَجْرِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ نیز به آن ها اشاره شده است.

۲- نرسیدن از مرگ و آمادگی برای فداکاری در راه خدا

- انسان دیگر ترسی از مرگ ندارد و همواره آماده فداکاری در راه خدا است. خداپرستان حقیقی گرچه در دنیا زندگی می کنند و زیبا هم زندگی می کنند، اما به آن دل نمی سپرند؛ از این رو مرگ را ناگوار نمی دانند.
- آنان معتقدند که مرگ برای کسانی ناگوار و هولناک است که زندگی را محدود به دنیا می بینند یا با کوله باری از گناه با آن مواجه می شوند.
- نرسیدن خداپرستان از مرگ به این معنا نیست که آنان آرزوی مرگ می کنند، بلکه آنان از خداوند عمر طولانی می خواهند تا بتوانند در این جهان با تلاش در راه خدا و خدمت به انسان ها، زمینه رشد خود را فراهم آورند تا بتوانند با اندوخته ای کامل تر خدا را ملاقات کنند و به درجات برتر بهشت نائل شوند.
- از طرف دیگر، همین عامل (نرسیدن از مرگ) سبب می شود که دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خدا آسان تر شود و شجاعت به مرحله عالی آن برسد و آن گاه که حیات این دنیا چیزی جز ننگ و ذلت نباشد و فداکاری در راه خدا ضروری باشد، انسان ها به استقبال شهادت بروند و با شهادت خود راه آزادی انسان ها را هموار کنند.

امام حسین علیه السلام آن گاه که در دوراهی ذلت و شهادت قرار گرفت، شهادت را برگزید و فرمود: من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی بینم.

امام حسین علیه السلام خطاب به یاران خود فرمود: مرگ چیزی نیست مگر پلی که شما را از ساحل سختی ها به ساحل سعادت و کرامت و بهشت های پهناور و نعمت های جاوید عبور می دهد. پس کدام یک از شما کراهت دارد که از زندان به قصر منتقل شود؟

۱- کلیدواژه

دومین پیامد و ثمره یا نتیجه اعتقاد به معاد شامل مفاهیم زیر است:
نترسیدن از مرگ - دل نسیردن به دنیا - ناگوار ندانستن مرگ - طلب
عمر طولانی برای خدمت به خلق و ملاقات خدا با اندوخته کامل تر -
دفاع از حق و مظلوم - استقبال از شهادت در راه خدا

۲- رابطه علت و معلولی

از کلمه «از این رو» می فهمیم که: دل نسیردن به دنیا: علت و ناگوار ندانستن
مرگ: معلول و نتیجه آن است، یعنی خداپرستان بدان جهت که به دنیا وابسته
نیستند و به آن دل نسپردند، مرگ برایشان ناگوار و سخت نیست. هم چنین
در قسمت آخر از کلمه «سبب می شود» می فهمیم که: نترسیدن از مرگ:
علت و آسان شدن دفاع از حق و فداکاری در راه خدا معلول و نتیجه آن است.

۳- پیام حدیث (۱)

با توجه به حدیث نخست، علت آن که امام حسین علیه السلام مرگ را سعادت
معرفی نموده اند، ننگ و خواری زندگی دنیا با ظالمان و ضروری بودن
فداکاری در راه خدا برای دفاع از حق است.

۴- پیام حدیث (۲)

حدیث دوم، بیانگر دیدگاه پیامبران الهی است. مرگ انسان را از دنیا که
به تعبیر امام حسین علیه السلام، ساحل سختی ها است به آخرت که ساحل
سعادت و کرامت و نعمت است، عبور می دهد و انسان معتقد به چنین
دیدگاهی، نه تنها از مرگ هراسی ندارد، بلکه به استقبال آن می رود.

۵- پیام مشترک

پیام هر دو حدیث، دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خدا از
پیامدهای نترسیدن از مرگ در دیدگاه پیامبران الهی است.

۶- نکته ترکیبی

(درس ۱۱- یازدهم) دفاع از حق و استقبال از شهادت، هنگامی که حیات
دنیا جز ننگ و ذلت نباشد، در این دو حدیث نیز آمده است: پیامبر
اکرم صلی الله علیه و آله: «اگر خورشید را در دست راستم و ماه را در دست چپ بگذارند،
از راه حق دست بر نمی دارم و تسلیم نمی شوم.» و امام حسین علیه السلام: «مرگ
باعزت از زندگی باذلت برتر است.»

۲- انکار معاد

تسلی دیندار منکر معاد

- گروهی وجود جهان پس از مرگ را انکار می کنند و با فرا رسیدن مرگ انسان و متلاشی شدن جسم او، پرونده او را برای همیشه می بندند.
- در این دیدگاه، مرگ پایان زندگی است و هر انسانی پس از مدتی زندگی در دنیا، دفتر عمرش بسته می شود و حیات او پایان می یابد و رهسپار نیستی می گردد: ﴿ وَ قَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا وَ مَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ

۱- توضیح

مطابق این دیدگاه، جهان و انسان، غایت و هدف ندارد، زیرا جهان فاقد
سازنده حکیم و خبیر است. زندگی انسان نیز با مرگ پایان می پذیرد و
بدن او فرسوده می شود و به اجزای خاک تبدیل می گردد.

۲- رابطه علت و معلولی

منکرین معاد، حقیقت وجود انسان را جسم و تن او می دانند و به همین
علت، مرگ را پایان زندگی می دانند. بنابراین قائل بودن به جسم به عنوان
حقیقت وجودی انسان: علت و بسته شدن پرونده زندگی با مرگ و نابودی
جسم او: معلول و نتیجه آن است.

۳- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۱-دهم) آیات زیر همگی بیانگر دیدگاه منکرین معاد است: «آن کس
که تنها زندگی زودگذر دنیا را می طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و

به هر کس اراده کنیم - می دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم
داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود.»
«و بعضی از مردم می گویند: خدایا در دنیا به ما نیکی عطا کن ولی در
آخرت بهره ای ندارند.»

۴- نکته ترکیبی (۲)

(درس ۴-دهم) یکی از دلایلی که سبب می شود عده ای دست به
انکار معاد بزنند، این است که چنان واقعه بزرگی را با قدرت محدود
خود می سنجند و چون آن را امری بسیار بعید می یابند، به انکار آن
می پردازند. از این رو، قرآن یکی از انگیزه های انکار معاد را نشناختن
قدرت خدا معرفی می کند. طبق آیات قرآن، از دلایل دیگر انکار معاد،
غرق شدن در نعمت های دنیایی، اصرار ورزیدن بر گناه و تجاوز از حدود
الهی است.

سوره جاثیه، آیه ۲۴

وَ قَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا وَ مَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَ مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ

کافران گفتند: زندگی و حیاتی جز همین زندگی و حیات دنیایی ما نیست.
نموت و نحیا
همواره [گروهی از ما] می میریم و [گروهی] زنده می شویم
وَ مَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ
و ما را فقط گذشت روزگار نابود می کند.
وَ مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ
البتہ این سخن را از روی علم نمی گویند
إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ
بلکه فقط ظن و خیال آنان است.

انکار معاد و منحصر کردن زندگی به همین دنیا

ما هي أحيائنا الدنيا: منحصر کردن زندگی به دنیا

نموت و نحيا: انکار معاد

و ما يهلكنا إلا الدهر: معرفی گذشت روزگار به عنوان عامل نابودی

ما لهم بذلك من علم: خالی بودن عقیده کافران از علم و منطق

إن هم إلا يظنون: گمان و خیال، اساس عقیده کافران

- ۱- و قالوا ما هی إلا حیاتنا الدنیا: این آیه در مورد کافران است که اعتقاد آنان توصیف شده است: معاد را انکار می کردند و می گفتند حیاتی جز همین زندگی دنیایی نیست، یعنی منکر قیامت می شوند و زندگی را در حیات کوتاه دنیا محصور می دانند: عدم اعتقاد کفار به آخرت و منحصر کردن زندگی به همین زندگی دنیایی. مفهوم انحصار از کلمه «آلا» برداشت می شود.
- ۲- نموت و نحیا: مقصود از «نموت و نحیا» این است که عده ای می روند و می میرند و عده ای قدم به عرصه حیات می گذارند و جای آن ها را می گیرند، یعنی کافران با بیان این عبارت، بر عدم اعتقاد به آخرت تأکید می کنند که هر چه حیات و مرگ است، منحصر به همین دنیا می باشد.
- ۳- و ما یهملکنا الا الدهر: «دهر» به معنای گذر زمان دنیا است. کافران معتقدند که: گذر عمر، مایه مرگ و هلاکت انسان است. بنابراین با توجه به این عبارت، آنان علاوه بر انکار معاد، وجود مبدأ و خالق را هم انکار می کنند، زیرا فاعل حوادث عالم را دهر و روزگار می دانند، نه خالق حکیم.
- ۴- و ما لهم بذلك من علم: منکران معاد، برای انکار خود، منطق و علم ندارند و قرآن در پاسخ به آنان می گوید که هیچ گواه و منطقی برای اثبات ادعای خویش ندارند.
- ۵- ان هم الا یظنون: قرآن کریم پس از رد علمی بودن اعتقاد کافران، عقاید آنان را براساس پندار و گمان بی ارزش، اعلام نموده است و به آنان می گوید که جز ظن و خیال چیز دیگری ندارند.
- ۶- نکته ترکیبی: (درس ۴، دهم) در آیه: «گفت: کیست که این استخوان های پوسیده را دوباره زنده کند؟» نیز به اعتقاد منکران معاد و بعید دانستن قیامت از سوی آنان اشاره شده است.

آثار انکار معاد

فراموشی و غفلت از مرگ

از پیامدهای مهم این نگرش برای انسانی که بی نهایت طلب است و میل به جاودانگی دارد، این است که می کوشد راه فراموش کردن و غفلت از مرگ را پیش بگیرد و خود را به هر کاری سرگرم سازد تا آینده تلخی را که در انتظار دارد، فراموش کند. روشن است که این شیوه، عاقبتی جز فرورفتن در گرداب آلودگی ها نخواهد داشت.

بی ارزش شدن زندگی دنیایی و گرفتاری به یأس و ناامیدی

گروهی دیگر که نمی توانند فکر مرگ را از ذهن خود بیرون برانند، همین زندگی چند روزه نیز برایشان بی ارزش می شود؛ در نتیجه به یأس و ناامیدی دچار می شوند و شادابی و نشاط زندگی را از دست می دهند؛ از دیگران کناره می گیرند و به انواع بیماری های روحی دچار می شوند. گاهی نیز برای تسکین خود و فرار از ناراحتی، در راه هایی قدم می گذارند که روز به روز بر سرگردانی و یأس آنان می افزاید.

غفلت از آخرت در دنیای امروز

البته این آثار و پیامدها (آثار انکار معاد)، گریبان کسانی را نیز که معاد را قبول دارند، اما این قبول داشتن به ایمان و باور قلبی تبدیل نشده است، می گیرد. این افراد به دلیل فرورفتن در هوس ها، دنیا را معبود و هدف خود قرار می دهند و از یاد آخرت غافل می شوند و از این رو، زندگی و رفتار آنان به گونه ای است که تفاوتی با منکران معاد ندارد.

گرایش درونی «میل به جاودانگی» و «بی نهایت طلبی» در انسان بیان کرده است. بنابراین بی نهایت طلبی و میل به جاودانگی: علت و غفلت از مرگ یا بی ارزش شدن زندگی دنیایی: معلول و نتیجه آن است. هم چنین از کلمه «در نتیجه» می فهمیم که: بی ارزش شدن زندگی دنیایی: علت و گرفتاری به یأس و ناامیدی و از دست دادن شادابی و نشاط: معلول و نتیجه آن است. از کلمه «به دلیل» نیز می فهمیم که فرورفتن در هوس ها: علت و قراردادن دنیا به عنوان معبود و هدف خود و غفلت از آخرت: معلول و نتیجه آن است و هر دوی این موارد نیز علتی برای آن است که زندگی و رفتار آنان با منکران معاد مساوی باشد.

۳- نکته ترکیبی

(درس ۳، دوازدهم) فرورفتن در هوس و دنیا را معبود و هدف خود قراردادن، از مصادیق شرک عملی است.

۱- توضیح

در این قسمت، از دو گروه سخن گفته شده است:

- ۱) گروهی که مرگ را فراموش می کنند یا از آن غافل اند.
 - ۲) گروهی که نمی توانند آن را فراموش کنند و دچار یأس و ناامیدی و انواع بیماری های روحی می شوند.
- آثار و پیامدهایی که برای منکرین معاد بیان شد، عبارتند از: بی ارزش شدن زندگی دنیا و گرفتاری به یأس و ناامیدی و بیماری های روحی یا غفلت و فراموشی مرگ و سرگرم کردن خود به هر کاری. این آثار شامل کسانی که اعتقاد به معاد، در آن ها به ایمان تبدیل نشده نیز می شود. منظور از ایمان، مرتبه ای از اعتقاد است که وارد قلب شده و در اعضا و جوارح فرد و کارهای او نمایان گشته است.

۲- رابطه علت و معلولی

ابتدای عبارت، علت هر دو واکنش برای منکرین معاد را وجود دو

فعالیت کلاسی

- ۱- آیا گروهی که راه بی‌توجهی و غفلت از مرگ را پیش می‌گیرند، شیوه‌ی درستی را انتخاب کرده‌اند؟ چرا؟
خیر، نباید از آن چه واقعی است و حتماً اتفاق خواهد افتاد، فرار کرد، زیرا فرار از آن معنا ندارد. فرار از مرگ همان به سوی آن رفتن است. علاوه بر این فرار از مرگ سبب می‌شود که انسان خودش را برای آن آماده نکند و در وقت مواجهه با مرگ زیان ببیند، آن هم یک زیان واقعی که قابل جبران نیست.
- ۲- با دقت در جریانات و اتفاقات پیرامون خود، برخی از اعمال و رفتارهایی که ناشی از فراموشی و غفلت از آخرت است را بیان کنید؟
جریانات انحرافی مانند شیطان‌پرستی و فساد گسترده میان مردم و اختلاف طبقاتی بسیار زیاد میان قشر ثروتمند و فقیر و ...

اندیشه و تحقیق

- ① چرا برخی از افراد با این که می‌گویند آخرت را قبول دارند، در زندگی خود به گونه‌ای عمل می‌کنند که گویی آخرتی در پیش نیست؟
زیرا ممکن است کسانی برحسب عادت یا تقلید یا صرفاً به لحاظ نظری پذیرفته باشند که آخرتی هست اما در عمل، پایبندی چندانی به آن نداشته باشند و اهل گناه و فساد باشند. اینان در حقیقت دارای ایمان قوی نیستند و معاد را صرفاً به زبان یا حداکثر در اندیشه قبول دارند و قلباً به آن نگرویده‌اند.
- ② آیا توجه به آخرت، لزوماً بی‌توجهی به دنیا و عقب‌ماندگی را در پی دارد؟
اعتقاد به آخرت نه تنها سبب عقب‌ماندگی نیست، بلکه باعث تصحیح زندگی و در پیش گرفتن اخلاق الهی می‌شود.

پرستش‌های چهارگزیندهای

کنکور

۱۳۵- کدام گرایش درونی است که دو گروه (منکران معاد) را به بی‌توجهی به مرگ یا ترس و اضطراب از مرگ می‌کشاند و ثمره‌ی ایمان به خدا و معاد همراه با عمل صالح چیست؟

(ترکیبی فارغ از کشور، ۹۶، تهرمی ۹۶ و زبان ۹۵)

- ۱) غفلت از مرگ - ﴿لَا تَخُوعَ لَهُمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾
- ۲) غفلت از مرگ - ﴿وَ هُمْ لَا يَظُنُّونَ﴾
- ۳) میل به جاودانگی - ﴿لَا تَخُوعَ لَهُمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾
- ۴) میل به جاودانگی - ﴿وَ هُمْ لَا يَظُنُّونَ﴾

۱۳۶- پیام کدام آیه، حاکی از این است که «در این دنیا انسان به کارهایی مشغول می‌شود که او را از کارهای مفید باز می‌دارد، اما سرای دیگر جایی است که انسان با کمالات واقعی که از راه ایمان و عمل صالح به دست می‌آورد، زندگی می‌کند.»؟

(ریاضی ۹۶ یا تغییر)

- ۱) ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدْ ذُؤَابَ الدِّنْيَا فَيُنِدِّ اللَّهُ ذُؤَابَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ﴾
- ۲) ﴿مَنْ آمَنَ لِلَّهِ وَ لِيَوْمِ الْآخِرَةِ عَمَلٌ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾
- ۳) ﴿وَ مَا هَذِهِ لِحَيَاتِنَا الدُّنْيَا إِنَّا لِلْآخِرَةِ لَهَيِّئِ لِحْيَاتِنَا إِنَّا كُنَّا بَعْدَ لَحْمُونَ﴾
- ۴) ﴿وَ قَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا وَ مَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾

۱۳۷- نهراسیدن از مرگ و آمادگی برای فداکاری در میان پیروان پیامبران الهی، چه ثمره‌ای در زندگی آنان دارد؟

(فارغ از کشور، ۹۵)

- ۱) حیات در این دنیا چیزی جز ننگ و دلت نمی‌شود و فداکاری در راه خدا ضروری می‌گردد.
- ۲) آنان آرزوی مرگ می‌کنند و به همین دلیل به استقبال شهادت می‌روند و فدای انسان‌ها می‌شوند.
- ۳) زندگی را کوله‌باری از گناه می‌بینند و همین عامل سبب می‌شود تا همیشه در آرزوی مرگ باشند.
- ۴) دفاع از حق و مظلومان و از خودگذشتگی برای آنان آسان شود و در شجاعت به مرحله‌ی عالی برسند.

۱۳۸- زندگی دنیا بدون سرای آخرت که زندگی واقعی است، چگونه خواهد بود و پیامبر اکرم ﷺ باهوش‌ترین مؤمنان را چه کسانی معرفی می‌کنند؟

(تهرمی ۹۵)

- ۱) تلاش بیهوده - مرگ را پلی به حساب می‌آورند که آدمی را از یک هستی به هستی دیگر منتقل می‌کند.
- ۲) لهو و لعب - مرگ را پلی به حساب می‌آورند که آدمی را از یک هستی به هستی دیگر منتقل می‌کند.
- ۳) تلاش بیهوده - فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.
- ۴) لهو و لعب - فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.

۱۳۹- «الهیون» که مرگ را پایان زندگی نمی‌دانند، بلکه آن را غروبی می‌دانند که طلوعی درخشان‌تر در پیش دارد، از خداوند عمر طولانی طلب می‌کنند تا به کدامین هدف برسند؟

(فارغ از کشور، ۹۴ و زبان ۹۱)

- ۱) کفه‌ی متعادل دنیا و آخرت را در هم‌سنگ جلوه‌دادن آن دو به منصفه ظهور برسانند.
- ۲) به دنیاپرستان بفهمانند که اعتقاد به عالم پس از مرگ، منافات با دل‌سپردن به دنیا ندارد.
- ۳) با تلاش بیشتر در راه خدا و خدمت به انسان‌ها، با اندوخته‌ای کامل‌تر خدا را ملاقات کنند.
- ۴) راه نیک‌بختی را برای آیندگان، هموار کنند و اثبات کنند که عبادت به‌جز خدمت خلق نیست.

۱۴۰- کدام مورد بیانگر پیامدهای انکار معاد برای انسان در زندگی دنیا است؟

(ریاضی ۹۴)

- ۱) آماده‌شدن برای زندگی دیگر و توجه بیشتر به حیات اخروی پس از مرگ
- ۲) بیرون‌آمدن از بن‌بست در زندگی دنیایی و بازشدن پنجره‌های روشنایی
- ۳) کناره‌گیری از دیگران و بی‌ارزش شدن این زندگی چند روزه دنیا
- ۴) لذت‌بردن از کار، زندگی و تلاش بسیار به همراه انرژی فوق‌العاده

(تهری ۹۳ با کمی تغییر)

۱۴۱- آیه شریفه: ﴿مَا هِيَ إِلَّا أَحْيَاتُنَا الدِّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾ در توصیف کدام تفکر درباره مرگ می باشد؟

- ۱) آنان که فراوان به یاد مرگاند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می کنند.
- ۲) مرگ پایان زندگی است و هر انسانی پس از مدتی زندگی در دنیا، دفتر عمرش بسته می شود.
- ۳) مرگ را پایان بخش دفتر زندگی نمی پندارند، بلکه آن را غروبی می دانند که طلوعی درخشان تر در پیش دارد.
- ۴) آدمی در همان حال که از مرگ می گریزد، آن را ملاقات می کند، دوران زندگی میدان از دست دادن جان است.

(فارج از کشور ۹۳ با تغییر)

۱۴۲- اگر بخواهیم: «چهره ملکوتی و نه ملکی دنیا را در آیینة وحی الهی مشاهده کنیم»، پیام کدام آیه ترسیم کننده این مقصود ما است؟

- ۱) ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدِّنْيَا فَحَدِّثْ أَجْرَ الدُّنْيَا وَإِنْ تُرِيدُ ثَوَابَ الْآخِرَةِ فَمَا يَتَّخِذِ الْآخِرَةَ حِزْبًا مَعَهُ وَلَا يَحْزَنُونَ﴾
- ۲) ﴿وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾
- ۳) ﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا حَافِظًا خَوْفًا عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾
- ۴) ﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾

(انسانی ۹۳ با تغییر)

۱۴۳- هرگاه بخواهیم با تکیه بر وحی الهی، تعریفی برای دنیا ارائه دهیم، پیام کدام آیه وافی به این مقصود است؟

- ۱) ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾
- ۲) ﴿وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾
- ۳) ﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾
- ۴) ﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا خَوْفًا عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

۱۴۴- این بیان هدایت بخش پیامبر گرامی اسلام ﷺ که فرموده اند: «برای نابودی و فنا خلق نشده اید، بلکه برای بقا آفریده شده اید و با مرگ تنها از جهانی

(هنر ۹۳ با تغییر)

به جهان دیگر منتقل می شوید.» با پیام کدام آیه شریفه تناسب مفهومی دارد؟

- ۱) ﴿مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾
- ۲) ﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا خَوْفًا عَلَيْهِمْ﴾
- ۳) ﴿وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ﴾
- ۴) ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدِّنْيَا فَحَدِّثْ أَجْرَ الدُّنْيَا وَإِنْ تُرِيدُ ثَوَابَ الْآخِرَةِ﴾

(فارج از کشور ۹۱ با تغییر)

۱۴۵- با توجه به آیه: ﴿قَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا﴾ کدام مورد از پیامدهای چنین نگرشی نیست؟

- ۱) شادابی و نشاط زندگی را از دست می دهد و از دیگران کناره می گیرد.
- ۲) زندگی چند روزه دنیا برایش بی ارزش می شود در نتیجه به یأس و ناامیدی دچار می شود.
- ۳) خود را به هر کاری سرگرم می سازند تا آینده تلخی را که در انتظار دارند فراموش کنند.
- ۴) مرگ را پایان بخش دفتر زندگی می دانند و آن را غروبی می دانند که طلوعی دیگر در پیش دارد.

(ریاضی ۹۱ با کمی تغییر)

۱۴۶- آیه شریفه: ﴿مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾ بیانگر

- ۱) اعتقاد کسانی است که نمی توانند خود را از اندیشه مرگ و نابودی پس از آن نجات دهند.
- ۲) اعتقاد کسانی است که راه غفلت از مرگ را پیش گرفته اند و امید به حیات مجدد ندارند.
- ۳) انکار ملاقات پروردگار و رضایت دادن و قناعت کردن به زندگی دنیایی است.
- ۴) عدم اعتقاد کفار به آخرت و منحصر کردن زندگی به همین زندگی دنیایی است.

(تهری ۹۱)

۱۴۷- «ناگوار نبودن مرگ» در دیدگاه الهیون بدان جهت است که:

- ۱) مرگ را وسیله ای برای نجات از زندگی و همزیستی با ظالمان می دانند.
- ۲) ناگواری مرگ، معلول بر دوش داشتن بار سنگین گناهان است و الهیون مصون از آن اند.
- ۳) خداپرستان حقیقی گرچه در دنیا زندگی می کنند و زیبا هم زندگی می کنند، به آن دل نمی سپرند.
- ۴) ناگواری مرگ، عامل نومیذی از خدا و یوچ اندیشی نسبت به آفرینش می شود که با توحید سازگار نیست.

(ترکیبی انسانی ۹۱ و تهری ۸۸ با تغییر)

۱۴۸- با توجه به روایات، باهوش ترین مؤمنان چه کسانی هستند و روح آدمی

- ۱) متفکران در نظام آفرینش اند - تغییرپذیر است و تجزیه و تحلیل نمی پذیرد و فرسوده و مستهلک نمی شود.
- ۲) آنان که فراوان به یاد مرگاند - تغییرپذیر است و تجزیه و تحلیل نمی پذیرد و فرسوده و مستهلک نمی شود.
- ۳) آنان که فراوان به یاد مرگاند - بعد از مرگ با بدن باقی می ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی دهد.
- ۴) متفکران در نظام آفرینش اند - بعد از مرگ با بدن باقی می ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی دهد.

۱۴۹- با توجه به آیات قرآن کریم و روایات پیشوایان دین که عامل اصلی گناه را «خود انسان» معرفی می کنند، منظور از این «خود» همان خود است

(ریاضی ۹۰)

که می باشد و در آن، تغییر و دگرگونی

- ۱) روحانی - همراه با تغییر - نیست.
- ۲) روحانی - مصون از استهلاک - هست.
- ۳) جسمانی - همراه با تغییر - نیست.
- ۴) جسمانی - مصون از استهلاک - هست.

۱۵۰- با توجه به این کلام سالار شهیدان، حضرت امام حسین ﷺ که می فرماید: «من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی بینم»

(هنر ۹۰)

مفهوم می گردد که

- ۱) عامل سعادت یافتن مرگ، زندگی همراه با ننگ و ذلت
- ۲) عامل همراه با ننگ و ذلت یابی زندگی، شوق به شهادت
- ۳) شوق به سعادت و لقای خداوند، عامل ننگ و ذلت یابی زندگی
- ۴) زندگی توأم با ننگ و ذلت، برخاسته از بی شوقی شهادت در راه خدا

(ریاضی و فنی و حرفه‌ای ۸۸)

۱۵۱- مژده ﴿ لا خوف علیهم و لا هم یحزنون ﴾ بهره‌ افرادی است که:

- ۱) مرگ را طلوعی از پس غروب و تولدی دیگر می‌دانند.
- ۲) خود را به لباس تقوی که بهترین لباس است، آراسته‌اند.
- ۳) ایمان به خدا و رستاخیز و انجام عمل نیک را با هم دارند.
- ۴) خلوص در راه خدا را بهترین ذخیره هر لحظه زندگی خود قرار می‌دهند.

(هنر ۸۸)

۱۵۲- بی‌ارزش جلوه کردن زندگی چند روزه و موقت دنیا از لوازم و است.

- ۱) میل به جاودانگی - مرگ را پایان کار دانستن
- ۲) میل به جاودانگی - تحقق آرزوها در رستاخیز
- ۳) هدف قراردادن دنیا - تحقق آرزوها در رستاخیز
- ۴) هدف قراردادن دنیا - مرگ را پایان کار دانستن

(پایان علمی کاربردی ۸۹ و ۸۸)

۱۵۳- حضرت رسول اکرم ﷺ فرمودند: باهوش‌ترین مؤمنان کسانی هستند که:

- ۱) مرگ را غروبی می‌دانند که طلوعی درخشان‌تر در پیش روی خود دارد.
- ۲) راضی به زندگی دنیا شده‌اند و به ملاقات پروردگارشان ایمان دارند.
- ۳) مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینند.
- ۴) فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.

(فارج از کشور ۸۶)

۱۵۴- فراغ از محدودیت زمان و مکان و تلاشی‌پذیری به ترتیب از ویژگی‌های موجود و است.

- ۱) غیرمجرد - مجرد
- ۲) مجرد - مجرد
- ۳) غیرمجرد - غیرمجرد
- ۴) مجرد - غیرمجرد

تألیفی

۱۵۵- با مرگ فرصت انسان برای چه چیزی پایان می‌یابد و در چه صورت داستان زندگی انسان پایانی اندوهناک دارد؟

- ۱) افزودن بر نامه اعمال - همه اعمال گناهکاران در ترازوی عدل پروردگار سنجیده شود.
- ۲) استفاده از سرمایه‌ها - همه اعمال گناهکاران در ترازوی عدل پروردگار سنجیده شود.
- ۳) استفاده از سرمایه‌ها - هنگامی که انسان چشم از این دنیا فرو می‌بندد، یک‌باره راهی دیار فنا و نیستی شود.
- ۴) افزودن بر نامه اعمال - هنگامی که انسان چشم از این دنیا فرو می‌بندد، یک‌باره راهی دیار فنا و نیستی شود.

۱۵۶- آن بخش از وجود انسان که او را جاودانه می‌نماید، همان اوست که نمی‌شود و نمی‌پذیرد.

- ۱) بعد جسمانی و روحانی - متلاشی - تغییر
- ۲) بعد روحانی و غیرجسمانی - متلاشی - تجزیه
- ۳) بعد جسمانی و روحانی - تحلیل - تجزیه
- ۴) بعد روحانی و غیرجسمانی - تحلیل - تغییر

۱۵۷- استمرار آگاهی و حیات روح پس از مرگ بدن، در سایه کدام ویژگی آن پدید آمده است و کدام ویژگی برای بعد جسمانی انسان به طور دائم رخ می‌دهد؟

- ۱) تلاشی‌ناپذیری - تحلیل‌پذیری
- ۲) تلاشی‌ناپذیری - فرسودگی
- ۳) تغییرناپذیری - فرسودگی
- ۴) تغییرناپذیری - تحلیل‌پذیری

۱۵۸- رسول خدا ﷺ درباره چرایی آفرینش و مرگ چه فرمودند؟

- ۱) هیچ‌کس بی‌بهره آفریده نشده است - مرگ پلی است که شما را از ساحل سختی‌ها به ساحل سعادت عبور می‌دهد.
- ۲) برای بقا آفریده شده‌اید - با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر، منتقل می‌شوید.
- ۳) هیچ‌کس بی‌بهره آفریده نشده است - با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر، منتقل می‌شوید.
- ۴) برای بقا آفریده شده‌اید - مرگ پلی است که شما را از ساحل سختی‌ها به ساحل سعادت عبور می‌دهد.

۱۵۹- پیام کدام آیه شریفه بیانگر بازتاب و ثمره ایمان به خدا و روز قیامت است؟

- ۱) ﴿ و ما هذه الحیاة الدّٰنیا الاّلهو و لعب و انّ الدّٰر الآخرة لهی الحیوان ﴾ ۲) ﴿ من کان یرید ثواب الدّٰنیا فعند الله ثواب الدّٰنیا و الآخرة ﴾
- ۳) ﴿ ام نجعل الدّٰنیا آمنوا و عملوا الصّٰلحات کالمفسدین فی الارض ﴾ ۴) ﴿ من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا فلا خوف علیهم و لا هم یحزنون ﴾

۱۶۰- از توجه در حدیث شریف: «النّاس نیام فاذا ماتوا انتبهوا» چه موضوعی مفهوم می‌گردد؟

- ۱) بیداری و هوشیاری انسان پس از مرگ، نتیجه اعتقاد به معاد و تلاش او در راه خدا در دنیا است.
- ۲) بیداری انسان پس از مرگ و آگاهی انسانی که در دنیا غافل و بی‌توجه بوده، ثمره‌ای ندارد.
- ۳) زندگی دنیوی همچون خوابی کوتاه و گذراست و زندگی حقیقی در جهان دیگر معنا می‌یابد.
- ۴) دنیا مانند خواب، شیرین و فریبنده است و در آخرت انسان به اعمالش آگاه می‌گردد.

۱۶۱- حدیث شریف: «برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید، بلکه برای بقا آفریده شده‌اید» چه بعدی از ابعاد انسان را یادآور می‌شود و نفی کدام دیدگاه را به

روشنی بیان نموده است؟

- ۱) بعد جسمانی که همراه با تغییر و تحول، فرسوده و متلاشی می‌گردد - ﴿ و ما هذه الحیاة الدّٰنیا الاّلهو و لعب ﴾
- ۲) بعد روحانی که تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد و متلاشی نمی‌شود - ﴿ و قالوا ما هی الاّحیاء الدّٰنیا ﴾
- ۳) بعد جسمانی که در کنار روح، دائم در حال تغییر و دگرگونی است - ﴿ و قالوا ما هی الاّحیاء الدّٰنیا ﴾
- ۴) بعد روحانی که تغییر نمی‌پذیرد و آگاهی خود را پس از مرگ به دست می‌آورد - ﴿ و ما هذه الحیاة الدّٰنیا الاّلهو و لعب ﴾

۱۶۲- با توجه به آیات قرآن، چه کسانی دچار ترس از عاقبت زندگی خود نمی‌شوند و این امر دال بر کدام پیامد اعتقاد به معاد است؟

- ۱) ﴿ من کان یرید ثواب الدّٰنیا فعند الله ثواب الدّٰنیا و الآخرة ﴾ - نخستین
- ۲) ﴿ من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا ﴾ - نخستین
- ۳) ﴿ من کان یرید ثواب الدّٰنیا فعند الله ثواب الدّٰنیا و الآخرة ﴾ - دومین
- ۴) ﴿ من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا ﴾ - دومین

۱۶۳- در آینه وحی الهی زندگی پس از مرگ و قبل از آن چگونه توصیف شده است؟

- ۱) ﴿و قالوا ما هی الا حیاتنا الذی نیا نموت و نحیا و ما یهلکنا الا الذهر﴾
- ۲) ﴿و ما هذه الحیاة الذی نیا الالهو و لعب و ان الذار الآخرة لهی الحیوان﴾
- ۳) ﴿من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا فلا خوف علیهم و لا هم یحزنون﴾
- ۴) ﴿من کان یرید ثواب الذنیا فعند الله ثواب الذنیا و الآخرة﴾

۱۶۴- از آیه شریفه: ﴿و ما هذه الحیاة الذی نیا الالهو و لعب و ان الذار الآخرة لهی الحیوان﴾ کدام مفهوم دریافت می شود؟

- ۱) ناآگاهی انسان ها از ماهیت عمرشان - منحصر نبودن زندگی به همین زندگی دنیایی
- ۲) ناآگاهی انسان ها از ماهیت عمرشان - مستقل بودن دنیا از آخرت
- ۳) متفاوت بودن حقیقت دنیا و آخرت - منحصر نبودن زندگی به همین زندگی دنیایی
- ۴) متفاوت بودن حقیقت دنیا و آخرت - مستقل بودن دنیا از آخرت

۱۶۵- هر کس بخواهد در زمره باهوش ترین مؤمنان قرار گیرد، طبق احادیث پیشوایان باید چه ویژگی هایی داشته باشد؟

- ۱) مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نداند.
- ۲) فراوان به یاد مرگ باشد و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده کند.
- ۳) مرگ را پلی بداند که انسان را از ساحل سختی ها به ساحل سعادت و کرامت عبور می دهد.
- ۴) در این زندگی دنیوی در خواب نباشد و زندگی حقیقی را در جهان دیگر معنا نماید.

۱۶۶- معتقدان به معاد چگونه زمینه رشد خود را در دنیا فراهم می کنند و با توجه به آیه: ﴿و بعضی می گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت

نیز نیکی مرحمت فرما»، درخواست آن ها از خداوند پس از اعطای دنیا و آخرت نیکو چیست؟

- ۱) طلب عمر طولانی برای تلاش در راه خدا و خدمت به انسان ها - مصون ماندن از عذاب آتش
- ۲) طلب عمر طولانی برای تلاش در راه خدا و خدمت به انسان ها - دوری از حزن و اندوه
- ۳) علاوه بر قبول داشتن معاد این قبول داشتن را به باور قلبی تبدیل می کنند - مصون ماندن از عذاب آتش
- ۴) علاوه بر قبول داشتن معاد این قبول داشتن را به باور قلبی تبدیل می کنند - دوری از حزن و اندوه

۱۶۷- فرسوده شدن و عکس آن به ترتیب از ویژگی های بعد و است و بازتاب ناپذیری آن، حیات همیشگی می باشد.

- ۱) روحانی - جسمانی - تغییر - نخستین
- ۲) جسمانی - روحانی - تغییر - دومین
- ۳) روحانی - جسمانی - تلاشی - نخستین
- ۴) جسمانی - روحانی - تلاشی - دومین

۱۶۸- روایت: «الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا» با کدام آیه شریفه هم مفهوم است؟

- ۱) ﴿و ما هذه الحیاة الذی نیا الالهو و لعب و ان الذار الآخرة لهی الحیوان لو کانوا یعلمون﴾
- ۲) ﴿و قالوا ما هی الا حیاتنا الذی نیا نموت و نحیا و ما یهلکنا الا الذهر و ما لهم بذلک من علم﴾
- ۳) ﴿من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا فلا خوف علیهم و لا هم یحزنون﴾
- ۴) ﴿الله لا اله الا هو لیجمعنکم الی یوم القیامة لا ریب فیہ﴾

۱۶۹- امام حسین علیه السلام خطاب به یاران خود در مورد مرگ فرمود: «مرگ چیزی نیست مگر پس کدام یک از شما کراهت دارد که از منتقل شود.»

- ۱) پلی که شما را از ساحل سختی ها به ساحل سعادت، کرامت و بهشت های پهناور و نعمت های جاوید عبور می دهد - زندان به قصر
- ۲) غروبی برای جسم و سعادت دوستان و محبین و اولیای الهی که طلوعی درخشان تر برای روح انسان به همراه دارد - قفس به آسمان
- ۳) پلی که شما را از ساحل سختی ها به ساحل سعادت، کرامت و بهشت های پهناور و نعمت های جاوید عبور می دهد - قفس به آسمان
- ۴) غروبی برای جسم و سعادت دوستان و محبین و اولیای الهی که طلوعی درخشان تر برای روح انسان به همراه دارد - زندان به قصر

۱۷۰- هنگامی که پنجره امید و روشنایی به روی انسان باز می شود، چه خصوصیتی در او بروز و ظهور می یابد و این مطلب در کدام آیه شریفه بیان شده است؟

- ۱) دیگر ترسی از مرگ ندارد و همواره آماده فداکاری در راه خدا است - ﴿من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا فلا خوف علیهم و لا هم یحزنون﴾
- ۲) دارای انرژی فوق العاده و همت خستگی ناپذیر است و از کار خود لذت می برد - ﴿و ما هذه الحیاة الذی نیا الالهو و لعب و ان الذار الآخرة لهی الحیوان﴾
- ۳) دیگر ترسی از مرگ ندارد و همواره آماده فداکاری در راه خدا است - ﴿و ما هذه الحیاة الذی نیا الالهو و لعب و ان الذار الآخرة لهی الحیوان﴾
- ۴) دارای انرژی فوق العاده و همت خستگی ناپذیر است و از کار خود لذت می برد - ﴿من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا فلا خوف علیهم و لا هم یحزنون﴾

۱۷۱- گرفتاری به غفلت از آخرت از سوی کسانی که معاد را قبول دارند، از نتایج چیست؟

- ۱) اعتقادداشتن به وجود روح و بی نهایت طلبی
 - ۲) ایمان سطحی به معاد و فرورفتن در هوس ها
 - ۳) کناره گرفتن از دیگران و دچار بیماری های روحی شدن
 - ۴) قدم گذاشتن در راه هایی که موجب سرگردانی و یأس می شود
- ۱۷۲- با توجه به حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله که فرمود: «الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا» چه چیزی به خواب تشبیه شده است و وجه شباهت کدام است؟

- ۱) زندگی دنیوی - کوتاه و گذرا بودن
- ۲) مرگ - کوتاه و گذرا بودن
- ۳) زندگی دنیوی - حتمیت و قطعیت آن
- ۴) مرگ - حتمیت و قطعیت آن

(کانون فرهنگی آموزش ۹۷)

۱۷۳- با توجه به آیه شریفه: ﴿و ما هذه الحياة الدنيا آلآلهو و لعب و ان الدار الآخرة لهي الحيوان لو كانوا يعلمون﴾ مقصود از «الحيوان» است و ﴿لو كانوا يعلمون﴾ شامل که با عبارت هم مفهوم است، می‌شود.

(۱) حقیقی بودن زندگی آخرت - همه انسان‌ها - ﴿ان هم آلايظتون﴾

(۲) حیات روح و جسم در قیامت - بخشی از مردم - ﴿ان هم آلايظتون﴾

(۳) حقیقی بودن زندگی آخرت - بخشی از مردم - ﴿و ما لهم بذلك من علم﴾

(۴) حیات روح و جسم در قیامت - همه انسان‌ها - ﴿و ما لهم بذلك من علم﴾

۱۷۴- فراگیری زندگی از شور و نشاط و انگیزه فعالیت و کار است که نتیجه‌اش می‌باشد.

(۱) برخاسته از اعتقاد به زندگی حقیقی در جهان دیگر - تلاش و توان بسیار در انجام کارهای نیک و خدمت به خلق خدا

(۲) مبتنی بر دل‌ن سپردن به زندگی دنیایی - بیرون آمدن زندگی از بن‌بست و نترسیدن از مرگ

(۳) برخاسته از اعتقاد به زندگی حقیقی در جهان دیگر - بیرون آمدن زندگی از بن‌بست و نترسیدن از مرگ

(۴) مبتنی بر دل‌ن سپردن به زندگی دنیایی - تلاش و توان بسیار در انجام کارهای نیک و خدمت به خلق خدا

۱۷۵- کدام عامل سبب می‌شود که دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خدا آسان‌تر شود و چه زمانی چنین انسانی به استقبال شهادت می‌رود؟

(۱) اعتقاد به وعده عدالت خدا - وقتی که اگر ظلمی به انسان‌ها شود، نتواند داد خود را از ظالمان بستاند.

(۲) نترسیدن از مرگ - آن‌گاه که حیات این دنیا چیزی جز ننگ و دُک نباشد.

(۳) نترسیدن از مرگ - وقتی که اگر ظلمی به انسان‌ها شود، نتواند داد خود را از ظالمان بستاند.

(۴) اعتقاد به وعده عدالت خدا - آن‌گاه که حیات این دنیا چیزی جز ننگ و دُک نباشد.

۱۷۶- هرگاه بخواهیم اعتقاد کسانی را که مرگ را پایان بخش زندگی می‌دانند و زندگی را فقط در دنیا می‌بینند، مستند کنیم، کدام عبارت شریفه وافی به این مقصود خواهد بود؟

(۱) ﴿ان هم آلايظتون﴾

(۲) ﴿ما لهم بذلك من علم﴾

(۳) ﴿و ما هذه الحياة الدنيا آلآلهو و لعب﴾

(۴) ﴿قالوا ما هي آلآحياتنا الدنيا نموت و نحیی﴾

۱۷۷- با توجه به آیه شریفه: ﴿من آمن بالله و اليوم الآخر...﴾، باز شدن پنجره امید و روشنایی به روی انسان، شامل است و نتیجه آن می‌شود.

(۱) بخشی از مؤمنان - دوری از خوف و ترس

(۲) بخشی از مؤمنان - دریافت نتیجه اعمال نیک

(۳) تمام ایمان‌آوردگان - دریافت نتیجه اعمال نیک

(۴) تمام ایمان‌آوردگان - دوری از خوف و ترس

۱۷۸- علت ایجاد شور و نشاط و انگیزه فعالیت و کار در زندگی دنیوی برای معتقدان به معاد چیست؟

(۱) آسان بودن فداکاری در راه خدا

(۲) ناگوار نبودن مرگ در نظر آن‌ها

(۳) علم آن‌ها به عدل الهی

(۴) نبود هیچ‌گونه ترس و اندوه در آن‌ها

۱۷۹- زیبازیستن در زندگی و دل‌ن سپردن به دنیا، شیوه نیک و ثمره آن است.

(۱) مجاهدان راه حق - همت خستگی‌ناپذیر

(۲) مجاهدان راه حق - ناگوارندانستن مرگ

(۳) خداپرستان حقیقی - ناگوارندانستن مرگ

(۴) خداپرستان حقیقی - همت خستگی‌ناپذیر

۱۸۰- قرآن کریم تفاوت میان یک مرحله هستی با هستی بالاتر آن را چگونه توصیف نموده است؟

(۱) ﴿ما هي آلآحياتنا الدنيا نموت و نحیا و ما يهلكنا آلآلذهر﴾

(۲) ﴿من آمن بالله و اليوم الآخر و عمل صالحا فلا خوف عليهم﴾

(۳) ﴿من كان يريد ثواب الدنيا فعند الله ثواب الدنيا و الآخرة﴾

(۴) ﴿و ما هذه الحياة الدنيا آلآلهو و لعب و ان الدار الآخرة لهي الحيوان﴾

۱۸۱- مفهوم مشترک میان سخن رسول خدا ﷺ که فرمود: «برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید، بلکه برای بقا آفریده شده‌اید» و آیه: ﴿و ما هذه الحياة الدنيا آلآلهو و لعب و ان الدار الآخرة لهي الحيوان﴾ چیست؟

(۱) هدف از آفرینش انسان و توجه‌دادن به آن

(۲) نفی انکار معاد و ترسیم چهره حقیقی دنیا

(۳) موقتی بودن دنیا و برتر بودن حیات آخرت

(۴) ناپایداری آرزوهای انسان و بقای روح در آخرت

۱۸۲- اعتقاد به نظام جزا و پاداش عادلانه، علت کدام پیامد اعتقاد به معاد است و پیام کدام آیه شریفه، ترسیم‌کننده این مطلب می‌باشد؟

(۱) باز شدن پنجره امید و روشنایی - ﴿من آمن بالله و اليوم الآخر و عمل صالحا فلا خوف عليهم...﴾

(۲) آمادگی فداکاری در راه خدا - ﴿و ما هذه الحياة الدنيا آلآلهو و لعب و ان الدار الآخرة لهي الحيوان...﴾

(۳) باز شدن پنجره امید و روشنایی - ﴿و ما هذه الحياة الدنيا آلآلهو و لعب و ان الدار الآخرة لهي الحيوان...﴾

(۴) آمادگی فداکاری در راه خدا - ﴿من آمن بالله و اليوم الآخر و عمل صالحا فلا خوف عليهم...﴾

۱۸۳- خداپرستان حقیقی گرچه در دنیا زندگی می‌کنند و زیبا هم زندگی می‌کنند، اما به آن دل نمی‌سپزند. این خصوصیت چه ثمرات و نتایجی را در پی دارد؟

(۱) می‌دانند که هیچ‌یک از کارهای نیک در آن جهان بی‌پاداش نمی‌ماند و اگر ظلمی به آن‌ها شود، قطعاً در جهان دیگر به سزای اعمالشان خواهند رسید.

(۲) مرگ را ناگوار و هولناک نمی‌دانند و دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خدا آسان‌تر می‌شود و شجاعت به مرحله عالی آن می‌رسد.

(۳) از خداوند عمر طولانی می‌خواهند تا بتوانند در این جهان با شناخت و اندیشه و استفاده از نعمات، با اندوخته‌ای کامل‌تر خدا را ملاقات کنند.

(۴) دچار حزن و ترس از عاقبت زندگی خود نمی‌شوند و شور و نشاط و انگیزه فعالیت و کار، زندگی آن‌ها را فرا می‌گیرد.

۱۸۴- در اعتقاد خداپرستان حقیقی، مرگ برای چه کسانی ناگوار و هولناک است؟

- ۱) از خداوند عمر طولانی می‌خواهند - با کوله‌باری از گناه با آن مواجه می‌شوند.
- ۲) از خداوند عمر طولانی می‌خواهند - فراوان به یاد مرگ‌اند.
- ۳) زندگی را محدود به دنیا می‌بینند - با کوله‌باری از گناه با آن مواجه می‌شوند.
- ۴) زندگی را محدود به دنیا می‌بینند - فراوان به یاد مرگ‌اند.

۱۸۵- فرمایش امام حسین علیه السلام: «من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینم.» به کدام دلیل بوده است؟

- ۱) خداپرستان حقیقی گرچه در دنیا زندگی می‌کنند و زیبا هم زندگی می‌کنند، اما مرگ را ناگوار نمی‌دانند، از این رو به دنیا دل نمی‌سپزند.
- ۲) آن‌گاه که فداکاری در راه خدا ضروری باشد، انسان‌ها به استقبال شهادت می‌روند و با شهادت خود راه آزادی انسان‌ها را هموار می‌کنند.
- ۳) خداپرستان از خداوند عمر طولانی می‌خواهند تا بتوانند در این جهان با تلاش در راه خدا و خدمت به انسان‌ها، به درجات برتر بهشت نائل شوند.
- ۴) اگر در این مسیر ظلمی به انسان شود و نتواند داد خود را از ظالمان بستاند، قطعاً در جهان دیگری خداوند آن‌ها را به سزای اعمالشان خواهد رساند.

۱۸۶- علت این‌که برخی از معتقدین به معاد، دنیا را هدف و معبود خود قرار می‌دهند، چیست و چه نتیجه‌ای در پی دارد؟ (کانون فرهنگی آموزش ۹۷)

- ۱) فرورفتن در هوس‌ها - زندگی و رفتار آنان به گونه‌ای است که تفاوتی با منکران معاد ندارد.
- ۲) غفلت از مرگ - خود را به هر کاری سرگرم می‌سازند تا آینده تلخی را که در انتظار دارند، فراموش کنند.
- ۳) فرورفتن در هوس‌ها - خود را به هر کاری سرگرم می‌سازند تا آینده تلخی را که در انتظار دارند، فراموش کنند.
- ۴) غفلت از مرگ - زندگی و رفتار آنان به گونه‌ای است که تفاوتی با منکران معاد ندارد.

۱۸۷- در کدام دیدگاه، زندگی دنیوی همچون خوابی کوتاه و گذرا است و قرآن کریم چه تعبیری را برای این امر به کار برده است و چنین دیدگاهی چه

ثمره‌ای را به همراه دارد؟

- ۱) پیامبران الهی - ﴿نموت و نحیا﴾ - ﴿إِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ﴾
- ۲) منکرین معاد - ﴿نموت و نحیا﴾ - ﴿مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا﴾
- ۳) پیامبران الهی - ﴿لهو و لعب﴾ - ﴿فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾
- ۴) منکرین معاد - ﴿لهو و لعب﴾ - ﴿مَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾

۱۸۸- نترسیدن خداپرستان از مرگ، به بیان هدایت‌بخش امام حسین علیه السلام موجب می‌شود.

- ۱) آسان تر شدن دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خدا
- ۲) عبور از سختی‌ها و وصول به سعادت و کرامت و نعمت‌های جاوید
- ۳) استقبال از شهادت و شوق به آن و ناگوارندادن مرگ
- ۴) سعادت‌یافتن مرگ و ننگ و خواری دانستن زندگی با ظالمان

۱۸۹- پیام کدام آیه به ترتیب «بهای اندک دنیا در مقابل آخرت» و «منحصراً کردن زندگی به همین حیات فانی» است؟

- ۱) ﴿وَمَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾ - ﴿مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا﴾
- ۲) ﴿مَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ﴾ - ﴿وَمَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾
- ۳) ﴿وَمَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾ - ﴿مَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ﴾
- ۴) ﴿مَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ﴾ - ﴿مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا﴾

۱۹۰- با توجه به تعالیم پیامبران، خالق که موجودات را پدید آورده، همان خالق جان آن‌ها را می‌گیرد، این مطلب در عبارت قرآنی مورد انکار واقع

گردیده و البته این سخن را کافران از روی نمی‌گویند.

- ۱) ﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا﴾ - عقل
- ۲) ﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا﴾ - علم
- ۳) ﴿وَمَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾ - علم
- ۴) ﴿وَمَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾ - عقل

۱۹۱- عامل بی‌ارزش شدن زندگی چند روزه دنیایی است و ثمره آن است که عاقبت را به همراه دارد.

- ۱) متنوع بودن استعدادهای انسان - سرگرم شدن به هدف‌های زودگذر - گرفتاری به بیماری‌های روحی
- ۲) گرایش به جاودانگی - سرگرم شدن به هدف‌های زودگذر - از دست دادن شادابی و نشاط زندگی
- ۳) متنوع بودن استعدادهای انسان - دچار شدن به یأس و ناامیدی - از دست دادن شادابی و نشاط زندگی
- ۴) گرایش به جاودانگی - دچار شدن به یأس و ناامیدی - گرفتاری به بیماری‌های روحی

۱۹۲- پیامدهای انکار معاد از سوی کسانی که می‌گویند: ﴿مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا﴾ کدام است؟

- ۱) بی‌ارزش شدن زندگی چند روزه دنیایی - فراموش کردن و غفلت از مرگ
- ۲) حرص و طمع نسبت به زندگی دنیایی - فراموش کردن و غفلت از مرگ
- ۳) بی‌ارزش شدن زندگی چند روزه دنیایی - تردید نسبت به آینده و اضطراب از مرگ
- ۴) حرص و طمع نسبت به زندگی دنیایی - تردید نسبت به آینده و اضطراب از مرگ

۱۹۳- از دقت در آیه شریفه: ﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ﴾ کدام مفهوم دریافت نمی‌شود؟

- ۱) کافران آفرینش را محدود به حیات دنیوی می‌دانند.
- ۲) نابودی انسان، در دیدگاه کافران، وابسته به عوامل متعدد است.
- ۳) انکار کافران، امری یقینی نیست، بلکه از روی خیال است.
- ۴) شروع زندگی در دنیا با مرگ و بسته شدن دفتر عمر عده‌ای دیگر همراه است.

۱۹۴- منکران معاد، برای تسکین خود و فرار از ناراحتی چه روشی را انتخاب می‌کنند و عکس‌العمل گروهی که غفلت از مرگ را پیش گرفته‌اند، چیست؟

- (۱) خود را به هر کاری سرگرم می‌سازند تا آینده تلخی را که در انتظار دارند، فراموش کنند - از دیگران کناره می‌گیرند و به انواع بیماری‌های روحی دچار می‌شوند.
- (۲) در راهایی قدم می‌گذارند که روزبه‌روز بر سرگردانی و یأس آن‌ها می‌افزاید - خود را به هر کاری سرگرم می‌سازند تا آینده تلخی را که در انتظار دارند، فراموش کنند.
- (۳) خود را به هر کاری سرگرم می‌سازند تا آینده تلخی را که در انتظار دارند، فراموش کنند - در راهایی قدم می‌گذارند که روزبه‌روز بر سرگردانی و یأس آن‌ها می‌افزاید.
- (۴) در راهایی قدم می‌گذارند که روزبه‌روز بر سرگردانی و یأس آن‌ها می‌افزاید - از دیگران کناره می‌گیرند و به انواع بیماری‌های روحی دچار می‌شوند.

۱۹۵- آثار و پیامدهای انکار معاد، علاوه بر منکرین، گریبان‌گیر چه کسانی می‌شود و به چه دلیل زندگی این افراد تفاوتی با منکران معاد ندارد؟

- (۱) معرفت و ایمانشان به انجام عمل صالح منجر نشده است - جست‌وجوی خوشی و لذت از راه گناه و عادت به آن
- (۲) قبول معاد در آن‌ها به ایمان و باور قلبی تبدیل نشده است - فرورفتن در هوس‌ها و در نتیجه معبود و هدف قراردادن دنیا و غفلت از آخرت
- (۳) قبول معاد در آن‌ها به ایمان و باور قلبی تبدیل نشده است - جست‌وجوی خوشی و لذت از راه گناه و عادت به آن
- (۴) معرفت و ایمانشان به انجام عمل صالح منجر نشده است - فرورفتن در هوس‌ها و در نتیجه معبود و هدف قراردادن دنیا و غفلت از آخرت

۱۹۶- قرآن کریم در پاسخ به: ﴿ما هی الٰحیٰاتنا الدنیا نموت و نحیا﴾ چه می‌فرماید؟

- (۱) ﴿وَ اِنَّ الدّٰرَ الْاٰخِرَةَ لَهٰی الْحَیٰوٰنِ لَوْ کٰنُوْا یَعْلَمُوْنَ﴾ (۲) ﴿مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَ الْیَوْمِ الْاٰخِرِ وَ عَمِلَ صٰلِحًا لَّخٰفَ الْخَوْفَ عَلَیْهِمْ﴾
- (۳) ﴿التّٰس نِیّٰمٌ فَاِذَا مَاتُوْا انْتَبَهُوْا﴾ (۴) ﴿مَا لَهِمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ اِنْ هُمْ اِلَّا یُظٰنُوْنَ﴾

۱۹۷- چرا برخی از افراد با این‌که می‌گویند آخرت را قبول دارند و از لحاظ فکری آن را پذیرفته‌اند، تلاش چندانی برای آن جهان نمی‌کنند و در زندگی خود

به گونه‌ای عمل می‌کنند که گویی آخرتی در پیش نیست؟

- (۱) اینان در حقیقت دارای ایمان قوی نیستند و معاد را صرفاً به زبان یا حداکثر در اندیشه قبول دارند و قلباً به آن نگرویده‌اند.
- (۲) این افراد با فراموش کردن آخرت، خود را سرگرم دنیا و زیبایی‌های فریبنده‌اش کرده‌اند و نسبت به آخرت کافرند.
- (۳) این دسته از لحاظ فکری و اعتقادی دچار اشتباه شده و در حقیقت نسبت به آخرت کافرند در حالی که می‌پندارند ایمان دارند.
- (۴) این افراد با کافران تفاوتی ندارند و در عمل نیز دچار سردرگمی هستند به گونه‌ای که نه به معاد ایمان دارند و نه آن را انکار می‌کنند.

۱۹۸- میان توجه به آخرت و بی‌توجهی به دنیا و عقب‌ماندگی تلازم برقرار بدان علت که

- (۱) است - دلفریبی به نعمت‌های ناپایدار دنیوی غفلت از آخرت و یاد خدا را در پی دارد.
- (۲) نیست - اعتقاد به آخرت باعث تصحیح زندگی و در پیش گرفتن اخلاق الهی نیز می‌شود.
- (۳) است - توجه به دنیا، موجب فرورفتن در هوس‌ها و هدف قراردادن آن می‌شود.
- (۴) نیست - بدون استفاده از بهره‌های دنیوی رسیدن به سعادت اخروی امکان‌پذیر نیست.

۱۹۹- عبارت قرآنی: ﴿و ما لهم بذلك من علم﴾ در پاسخ به کدام اندیشه می‌باشد؟

- (۱) ﴿اِنَّ هُمْ اِلَّا یُظٰنُوْنَ﴾ (۲) «التّٰس نِیّٰمٌ فَاِذَا مَاتُوْا انْتَبَهُوْا»
- (۳) ﴿و ما هذه الحیاة الدنیا اِلَّا لَهْوٌ و لعب﴾ (۴) ﴿ما هی الٰحیٰاتنا الدنیا﴾

۲۰۰- قراردادن دنیا به عنوان معبود و هدف خود در معتقدین به معاد، به چه علت است و چه نتیجه‌ای را در پی دارد؟

- (۱) فرورفتن در هوس‌ها - زندگی و رفتار آنان به گونه‌ای است که تفاوتی با منکران معاد ندارد.
- (۲) دلبستگی به نعمت‌ها - زندگی و رفتار آنان به گونه‌ای است که تفاوتی با منکران معاد ندارد.
- (۳) دلبستگی به نعمت‌ها - در راهایی قدم می‌گذارند که روزبه‌روز به سرگردانی و یأس آن‌ها می‌افزاید.
- (۴) فرورفتن در هوس‌ها - در راهایی قدم می‌گذارند که روزبه‌روز به سرگردانی و یأس آن‌ها می‌افزاید.

آیه: ﴿و ما هذه الحياة الذّ نيا آلاهو و لعب و انّ الذّار الآخرة لهي الحيوان﴾ با بیان این که دنیا بازیچه و سرگرمی است، شامل مفهوم نخست در مورد دنیا و با بیان حقیقی بودن سرای آخرت، شامل مفهوم دوم است.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه (۱): به برترین هدف زندگی بودن خدا و تقرب به او اشاره دارد.

گزینه (۲): به ثمرات دیدگاه اعتقاد به معاد اشاره دارد.

گزینه (۴): بیانگر دیدگاه منکرین معاد است.

متن: صفحه ۴۱ **۱۳۷** گزینه «۴»

همین عامل (نهراسیدن از مرگ و آمادگی برای فداکاری در راه خدا) سبب می‌شود که دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خدا آسان‌تر شود و شجاعت به مرحله عالی آن برسد.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه (۱): حیات دنیا اگر همراه با زندگی با ظالمان باشد، ننگ و ذلت است.

گزینه (۲): معتقدان به معاد آرزوی مرگ نمی‌کنند.

گزینه (۳): معتقدان به معاد آرزوی مرگ نمی‌کنند و زندگی را گناه نمی‌بینند.

آیه: عنکبوت، ۶۴ / حدیث: صفحه ۳۹ **۱۳۸** گزینه «۴»

با توجه به آیه: ﴿و ما هذه الحياة الذّ نيا آلاهو و لعب﴾ زندگی دنیا بدون سرای آخرت لهو و لعب است. پیامبر اکرم ﷺ در خصوص باهوش‌ترین مؤمنان فرمود: «آنان که فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.»

متن: صفحه ۴۱ **۱۳۹** گزینه «۳»

نترسیدن خداپرستان از مرگ به این معنا نیست که آنان آرزوی مرگ می‌کنند، بلکه آنان از خداوند عمر طولانی می‌خواهند تا بتوانند در این جهان با تلاش در راه خدا و خدمت به انسان‌ها، با اندوخته‌ای کامل‌تر خدا را ملاقات کنند و به درجات برتر بهشت نائل شوند.

متن: صفحه ۴۲ **۱۴۰** گزینه «۳»

از پیامدهای مهم این نگرش (انکار معاد) برای انسان این است که همین زندگی چندروزه نیز برایش بی‌ارزش می‌شود، در نتیجه به یأس و ناامیدی دچار می‌شود و شادابی و نشاط زندگی را از دست می‌دهد، از دیگران کناره می‌گیرد.

پ.ن: سایر گزینه‌ها بیانگر پیامدهای دیدگاه معتقدین به معاد است.

آیه: جاثیه، ۲۴ **۱۴۱** گزینه «۲»

آیه مطرح در صورت سؤال بدین معنا است: «کافران) گفتند: زندگی و حیاتی جز همین زندگی و حیات دنیایی ما نیست. همواره (گروهی از ما) می‌میریم و (گروهی) زنده می‌شویم و ما را فقط گذشت روزگار نابود می‌کند.»

این آیه بیانگر دیدگاه منکرین معاد است که در گزینه (۲) به آن اشاره شده است.

پ.ن: سایر گزینه‌ها به دیدگاه پیامبران الهی اشاره دارد.

آیه: عنکبوت، ۶۴ **۱۴۲** گزینه «۲»

مقصود از چهره ملکوتی دنیا، همان چهره واقعی و اصلی دنیا است، نه ظاهر زیبای آن. خداوند در آیه: ﴿و ما هذه الحياة الذّ نيا آلاهو و لعب﴾ چهره واقعی دنیا را سرگرمی و بازی معرفی نموده است.

آیه: عنکبوت، ۶۴ **۱۴۳** گزینه «۲»

خداوند در قرآن، در تعریف دنیا، آن را سرگرمی و بازی معرفی کرده و فرموده: ﴿و ما هذه الحياة الذّ نيا آلاهو و لعب﴾

ارتباط مفهومی: آیه و حدیث **۱۴۴** گزینه «۳»

سخن پیامبر ﷺ بر دو مفهوم تأکید دارد: ۱- ماهیت نابودی و فناپذیری دنیا، ۲- ماهیت بقا و جاودانگی داشتن آخرت. آیه: ﴿و ما هذه الحياة الذّ نيا آلاهو و لعب﴾ با لهو و لعب دانستن دنیا به مفهوم اول اشاره دارد و سپس در ادامه که می‌فرماید: ﴿و انّ الذّار الآخرة لهي الحيوان﴾ آخرت را زندگی حقیقی معرفی نموده و بر مفهوم دوم تأکید می‌کند.

متن: صفحه ۴۲ / آیه: مائده، ۶۹ **۱۳۵** گزینه «۳»

از پیامدهای مهم این نگرش (انکار معاد) برای انسانی که بی‌نهایت طلب است و میل به جاودانگی دارد، این است که می‌کوشد راه فراموش کردن و غفلت از مرگ را پیش بگیرد. در نتیجه گرایش میل به جاودانگی، منکران معاد را به بی‌توجهی به مرگ یا ترس و اضطراب از مرگ می‌کشاند.

ایمان به خدا	من آمن بالله	علت
ایمان به معاد	و اليوم الآخر	
انجام عمل صالح	و عمل صالحاً	
دوری از حزن و ترس	فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون	معلول و ثمره

آیه: عنکبوت، ۶۴ **۱۳۶** گزینه «۳»

مفهوم صورت سؤال بر بازیچه بودن دنیا و اصل بودن آخرت تأکید می‌کند. در نتیجه باید گزینه‌ای را انتخاب کنیم که این دو مفهوم را دربرداشته باشد.

